

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Навчально-науковий інститут публічної служби та управління
Кафедра публічної служби та права

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних занять
з дисципліни
«ОСНОВИ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ ТА ГРОМАД»

Затверджено
на засіданні кафедри публічної служби
та права
Протокол № 1 від «01» вересня 2025 р.

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Основи розвитку регіонів та громад» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності D4 Публічне управління та адміністрування / Укл. І.В. Нагорна. – Одеса: Одеська політехніка, 2025. – 63 с.

Укладачі: Ірина Нагорна, к.держ.упр., доцент

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Основи розвитку регіонів та громад» призначені для здобувачів денної та заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю D4 Публічне управління та адміністрування.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
Практичне заняття 1. Регіон та громада: основні поняття	7
Практичне заняття 2. Нормативні засади розвитку територій	10
Практичне заняття 3. Зовнішні фактори впливу на розвиток регіонів та громад.....	13
Практичне заняття 4. Ресурсний потенціал розвитку регіонів.....	16
Практичне заняття 5. Діагностика стану території як основа планування її розвитку.....	20
Практичне заняття 6. Діагностика стану території як основа планування її розвитку.....	24
Практичне заняття 7. Економічний розвиток регіонів та громад.....	28
Практичне заняття 8. Економічний розвиток регіонів та громад.....	31
Практичне заняття 9. Соціальний розвиток територіальних громад...	34
Практичне заняття 10. Механізми фінансування розвитку регіонів та громад.....	37
Практичне заняття 11. Закордонний досвід управління розвитком територіальної громад».....	41
Практичне заняття 12. Закордонний досвід управління розвитком територіальної громад.....	45
Практичне заняття 13. Інституційна підтримка розвитку регіонів.....	50
Практичне заняття 14. Удосконалення розвитку регіонів в Україні.....	55
Практичне заняття 15. Удосконалення розвитку регіонів в Україні.....	60

ВСТУП

Практичне (грец. *prakticos* –діяльний) заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організує детальний розгляд здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування через індивідуальне виконання відповідно до сформульованих завдань.

Основними функціями практичних занять (дидактична мета) є: розширення, поглиблення й деталізація знань, отриманих на лекціях та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, закріплення знань, умінь і навичок, розвиток критичного мислення та усного мовлення здобувачів.

Методологічна мета практичних занять з дисципліни «Основи розвитку регіонів та громад» формування відповідних компетентностей та результатів навчання за освітньо-професійною програмою «Державне управління та місцеве самоврядування» через:

- здобуття практичних навичок з отриманих знань про розвиток регіонів та громад;
- формування умінь аналізувати тенденції розвитку територій;
- удосконалення системи управління розвитком регіонів та громад;
- удосконалення навичок щодо узгодження загальнодержавних та місцевих інтересів в сфері забезпечення розвитку територій.

На практичних заняттях здобувачі вищої освіти мають змогу: проявити свою творчість і креативність; поглибити інтерес до наукових досліджень; розвивати культуру мови, уміння та навички публічного виступу; брати активну участь у дискусії.

Забезпечення досягнення визначених результатів навчання структурними елементами навчальної дисципліни

денна форма здобуття освіти

Структурні елементи навчальної дисципліни	Програмні результати навчання					
	ПРН 01	ПРН 05	ПРН 08	ПРН 12	ПРН 14	ПРН18
Практичне заняття № 1	+					+
Практичне заняття № 2		+				
Практичне заняття № 3		+				+
Практичне заняття № 4			+			+
Практичне заняття № 5		+				
Практичне заняття № 6	+					+
Практичне заняття № 7			+			
Практичне заняття № 8				+		+

Практичне заняття № 9	+				
Практичне заняття № 10				+	+
Практичне заняття № 11		+			
Практичне заняття № 12			+		+
Практичне заняття № 13				+	+
Практичне заняття № 14		+		+	
Практичне заняття № 15	+	+	+	+	+

заочна форма здобуття освіти

Структурні елементи навчальної дисципліни	Програмні результати навчання					
	ПРН 01	ПРН 05	ПРН 08	ПРН 12	ПРН 14	ПРН18
Практичне заняття № 2		+				

Досягненню мети сприятимуть наступні методи проведення занять:

за особливостями навчально-пізнавальної діяльності: при проведенні практичних занять використовуються інструктивно-практичний метод викладання і продуктивно-практичний метод здобувача вищої освіти, пояснювально-спонукальний метод викладання і частково-пошуковий метод, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький;

для формування пізнавальних інтересів використовуються наступні методи при проведенні практичних занять: опори на життєвий та професійний досвід здобувачів вищої освіти, пізнавальних ігор, створення ситуації новизни навчального матеріалу, створення відчуття успіху в навчанні, «робота в групах», стимулювання обов'язку і відповідальності в навчанні, контролю і самоконтролю за ефективність навчально-пізнавальної діяльності, індивідуалізації навчального процесу;

при виконанні завдань під час самостійної роботи та на практичних заняттях використовуються інтерактивні методи (зокрема: «Do it» («Зроби це»); «Storyboarding» («Розкадровка»), що дає можливість здобувачеві в цікавій формі набути знань.

Сутність методу «Do it» («Зроби це»): дає можливість визначити проблеми; створює умови для вироблення багатьох можливих рішень; сприяє визначенню найкращого рішення й перероблення його в ефективне рішення. Застосування методу прискорює і посилює природні творчі здатності здобувачів для вирішення проблем; стимулює вироблення великої кількості хороших, різнопланових ідей; сприяє побудові навчання в контексті науково-дослідних процесів.

Сутність методу «Storyboarding» («Розкадровка») полягає в тому, що дозволяє: 1) графічно оформити думки здобувачів для того, щоб зрозуміти, як ті, хто навчаються працюють над рішенням проблеми або створенням проекту; 2) коректувати «хід думок» здобувачів для того, щоб допомогти у плануванні,

розробленні нових рішень, вирішення стандартних проблем нестандартними методами, покращення комунікації, побудови ефективної організації.

На практичних заняттях здобувачі вищої освіти мають змогу: проявити свою творчість і креативність; поглибити інтерес до науки і проведенню наукових досліджень; розвивати культуру мови, уміння та навички публічного виступу; брати активну участь у дискусії.

Практичне заняття 1.
Регіон та громада: основні поняття

Мета заняття: надати знання щодо основних підходів до визначення регіону та громади

Результати навчання:

ПРН 1 Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

ПРН 18 Здатність використовувати інструменти розвитку територій та громад в практичній діяльності з залучення інвестицій.

I. Питання для обговорення:

1. Визначення регіону як одиниці соціально-економічного простору.
2. Нові парадигми та концепції регіону.
3. Класифікація регіонів.
4. Визначення громади в міжнародному та українському правовому полі.

II. Індивідуальне завдання.

За результатами опрацювання теоретичного матеріалу заповнити таблицю

Ознаки регіону	
Визначення регіону	
Визначення громади	
Ознаки громади	
Проблеми розвитку регіонів та громад в сучасній Україні	

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;

- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
1. Роль розвитку регіонів та громад у розвитку країни.	1. Визначати взаємозв'язок розвитку країни з розвитком регіонів та громад.
2. Сучасні підходи до визначення регіону та громади.	2. Здійснювати аналіз основних визначень регіону та громади.
3. Проблеми розвитку регіонів та громад в Україні.	3. Виявляти основні проблеми розвитку регіону та громади.

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

Навчально-методична та наукова література

1. Державне та регіональне управління: навч. посібник / О.Ю. Бобровська, Т.О. Савостенко, О.Ю. Матвеєва, В.К. Лебедева. 2-ге вид., доповн. Дніпро, 2018. 160 с.

2. Державне та регіональне управління: підручник / Є.Г. Карташов, В.В. Євдокимов, І.О. Драган, О.І. Даций та ін. ; за заг.ред. Є.Г. Карташова. Київ, 2019. 223 с.

3. Децентралізація влади в Україні: гуманітарний та соціально-політичний аспекти: монографія / кол. авт.: Іжа М.М., Бакуменко В.Д., Попов С.А., Голинська О.В. та ін. за ред. Іжі М.М., Бакуменка В.Д., Попова С.А. - Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019 - 372 с.

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96–ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

3. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2850-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Додаткова література:

1. Керецман В. Регіональний розвиток як предмет державного регулювання. Вісник НАДУ: Регіональне управління та місцеве

самоврядування. 2013. № 4. С. 397-401.

2. Словник з регіональної політики // Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень ЄвроРегіо Україна. URL: [http:// www.eru.org.ua](http://www.eru.org.ua).

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.

2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: www.kmu.gov.ua.

3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

4. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://nplu.org>.

5. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://www.odnb.odessa.ua>.

6. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>.

7. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.

Практичне заняття 2.
Нормативні засади розвитку територій

Мета заняття: надати знання щодо основних засад розвитку територій

Результати навчання:

ПРН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

I. Питання для обговорення:

1. Генеза нормативного забезпечення розвитку регіонів та громад.
2. Вплив децентралізації на забезпечення розвитку регіонів та громад.
3. Проблеми та перспективи нормативного забезпечення розвитку регіонів та громад.

II. Індивідуальне завдання.

Проаналізувати Закон України Про стимулювання розвитку регіонів (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15#Text>).

На підставі проведеного аналізу, зробити висновок чи відповідають запропоновані Законом механізми розвитку регіонів викликам сучасності, заповнивши таблицю.

Мета стимулювання розвитку регіонів	
Засади стимулювання розвитку регіонів	
Фінансування стимулювання розвитку регіонів	

Висновки:

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
1. Сутність розвитку регіонів та громад.	1. Визначати взаємозв'язок розвитку регіонів та громад.
2. Сучасні підходи до розвитку регіонів та громад.	2. Здійснювати аналіз основних підходів до розвитку регіону та громади.
3. Недоліки теоретичних засад розвитку регіонів та громад..	3. Виявляти основні проблеми теоретичних засад розвитку регіону та громади.

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

Навчально-методична та наукова література

1. уйбіда В. С. Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід. К. : Логос, 2009. 108 с.
- 2.Об'єднання громад: від ініціативи до ефективної діяльності. Упорядник: Богдан Зелений. Львів, 2016. 288 с .
- 3.Основи регіонального управління в Україні : підручник // за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К.: НАДУ, «Фенікс», 2012. 576 с.
- 4.Пістун М.Д. Сучасні проблеми регіонального розвитку : навчальний посібник / М.Д. Пістун, А. Л. Мельничук. – 3-тє доп. вид. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2013. – 286 с.
- 5.Планування соціально-економічного розвитку регіонів: сучасні засади та галузеві особливості: монографія // О. В. Голинська, А.И. Мусійовський, Г.О. Панченко, Н.В.Піроженко, Л.Л. Приходченко ; за заг.ред. Л.Л. Приходченко. Одеса: Бондаренко М.О., 2019. 464с.

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

- 1.Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
- 2.Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. № 1602/ Офіційний Вісник України. 2000 р. № 16.
- 3.Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL : <http://www.rada.gov.ua>.
- 4.Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.
- 5.Про основи містобудування: Закон України від 16.08.1992 р. № 2780-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992 р. № 52. Ст. 683.
- 6.Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2850-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Додаткова література:

1. Жаліло Я. А., Жук В. І., Снігова О. Ю. та ін. Нова регіональна політика для нової України: аналітична доповідь. К.: Інститут суспільноекономічних досліджень, 2017. 36 с.

2. Керецман В. Регіональний розвиток як предмет державного регулювання. Вісник НАДУ: Регіональне управління та місцеве самоврядування. 2013. № 4. С. 397-401.

3. Сторонянська І. З., Бенівська Л. Я. Просторові асиметрії економічного розвитку в умовах адміністративно-фінансової децентралізації. Економіка України. 2018. № 2. С. 50-64. DOI: <https://doi.org/10.15407/economyukr.2018.02.050>

4. Снігова О. Ю. Просторовий вимір інклюзивності в умовах становлення «нової» регіональної політики. Український географічний журнал. 2020. № 2. С. 38-44. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2020.02.038>

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.

2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: www.kmu.gov.ua.

3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

4. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://nplu.org>.

5. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://www.odnb.odessa.ua>.

6. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>.

7. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.

Практичне заняття 3.

Зовнішні фактори впливу на розвиток регіонів та громад

Мета заняття: надання фахівцям теоретичних знань і практичних навичок щодо оцінювання факторів впливу на розвиток регіонів та громад..

Результати навчання:

ПРН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН18. Здатність використовувати інструменти розвитку територій та громад в практичній діяльності з залучення інвестицій.

I. Питання для обговорення:

1. Дати характеристику основних зовнішніх факторів впливу на розвиток регіонів та громад.
2. Сутність зовнішніх факторів впливу на розвиток регіонів та громад.

II. Індивідуальна робота.

На підставі аналізу зовнішніх факторів впливу на Ваш регіон заповнити таблицю.

Зовнішні фактори впливу	
Позитивний вплив	Негативний вплив
....	
....	

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
1. Сутність факторів впливу на розвиток регіонів та громад.	1. Розуміти сутність факторів впливу на розвиток регіонів та громад.

2. Види факторів впливу на розвиток регіонів та громад.	2. Вміти виокремлювати основні фактори впливу на розвиток конкретного регіону.
3. Наслідки впливу на розвиток конкретного регіону.	3. Володіти навичками щодо аналізу наслідків впливу на розвиток конкретного регіону.

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

Основна література:

Навчально-методична та наукова література

1. Децентралізація влади в Україні: гуманітарний та соціально-політичний аспекти: монографія / кол. авт.: Іжа М.М., Бакуменко В.Д., Попов С.А., Голинська О.В. та ін. за ред. Іжі М.М., Бакуменка В.Д., Попова С.А. - Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019 - 372 с.

2. Загорський В. С. Концептуальні основи формування системи управління сталим розвитком еколого-економічних систем : монографія. Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2018. 336 с.

3. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб./ Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук та ін. К., 2017. 107 с. URL: <http://surl.li/afsjq>

4. Стале ендегенне зростання регіонів України в умовах децентралізації: монографія / ред. І. З. Сторонянська. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2019. 501 с.

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2850-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Додаткова література:

1. Васильєва О. І., Васильєва Н. В. Концептуальні засади сталого розвитку територіальних громад. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 8. С. 74-78.

2. Жаліло Я. А., Жук В. І., Снігова О. Ю. та ін. Нова регіональна політика для нової України: аналітична доповідь. К.: Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с.

3. Eurostat regional yearbook. Eurostat: Website. 2021. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Eurostat_regional_yearbook

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.
2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: www.kmu.gov.ua.
3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
4. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://nplu.org>.
5. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://www.odnb.odessa.ua>.
6. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>.
7. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.

Практичне заняття 4.

Ресурсний потенціал розвитку регіонів

Мета заняття: надання фахівцям теоретичних знань і практичних навичок щодо застосування методології підготовки інформаційних документів щодо ресурсного забезпечення розвитку регіонів.

Результати навчання:

ПРН8. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.

ПРН18. Розуміти механізми демографічної політики в умовах воєнного та післявоєнного стану.

I. Питання для обговорення:

1. Ресурсний потенціал розвитку регіонів
2. Властивості ресурсного забезпечення розвитку регіону та механізмів його використання
3. Методологія підготовки інформаційних документів щодо ресурсного забезпечення розвитку регіонів

II. Індивідуальна робота. Кожен слухач характеризує ресурсне забезпечення розвитку конкретного регіону.

<i>Ресурси</i>	<i>Їх характеристика</i>
Природні ресурси	
Фізичні ресурси	
Фінансові ресурси	
Людські ресурси	
Інноваційні ресурси	

Оцініть переваги та недоліки ресурсного забезпечення розвитку Вашого регіону

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
1. Сутність поняття ресурсний потенціал територіальної громади.	1. Розуміти роль ресурсного потенціалу у розвитку територіальної громади.
2. Складові ресурсного потенціалу територіальної громади.	2. Вміти здійснювати аналіз ресурсів територіальних громад.
3. Роль органів місцевого самоврядування у використанні ресурсів територіальної громади.	3. Володіти навичками щодо визначення ефективних механізмів використання ресурсного потенціалу територіальних громад.

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

Навчально-методична та наукова література

1. Децентралізація влади в Україні: гуманітарний та соціально-політичний аспекти: монографія / кол. авт.: Іжа М.М., Бакуменко В.Д., Попов С.А., Голинська О.В. та ін. за ред. Іжі М.М., Бакуменка В.Д., Попова С.А. - Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019 - 372 с.

2. Куйбіда В. С. Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід. К. : Логос, 2009. 108 с.

3. Об'єднання громад: від ініціативи до ефективної діяльності. Упорядник: Богдан Зелений. Львів, 2016. 288 с.

4. Основи регіонального управління в Україні : підручник // за заг. ред. В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К.: НАДУ, «Фенікс», 2012. 576 с.

5. Пістун М.Д. Сучасні проблеми регіонального розвитку : навчальний посібник / М.Д. Пістун, А. Л. Мельничук. – 3-тє доп. вид. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2013. – 286 с.

6. Планування соціально-економічного розвитку регіонів: сучасні засади та галузеві особливості: монографія // О. В. Голинська, А.И. Мусійовський, Г.О.

Панченко, Н.В.Піроженко, Л.Л. Приходченко ; за заг.ред. Л.Л. Приходченко. Одеса: Бондаренко М.О., 2019. 464с.

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

1. Водний кодекс України : від 4 червня 1995 р. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
2. Земельний кодекс України : від 25 жовтня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3. Ст. 27.
3. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96–ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Лісовий кодекс України : від 8 лютого 2006 р. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 21. Ст. 170.
5. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 34. Ст. 502.
6. Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року: Розпорядження КМУ від 30 вересня 2024 р. № 922-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhhvalennia-stratehii-demohrafichnoho-rozvytku-u-krainy-na-period-do-2040-roku-922r-300924>

Додаткова література:

1. Виклики та пріоритети управління активами територіальних громад в умовах війни: наук. аналіт. доп. / наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2022. 79 с.
2. Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять до ЄС? Застосування принципів та обмін досвідом. Luxembourg, 2009. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/international/external_uk.pdf
3. Жаліло Я. А., Жук В. І., Снігова О. Ю. та ін. Нова регіональна політика для нової України: аналітична доповідь. К.: Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с.
4. Захарченко В. І. Генеза та основні напрями регіональної політики країн Євросоюзу (в контексті досвіду для України). Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2020. № 1. С. 11-20. DOI: <https://doi.org/10.15276/EJ.01.2020.2>; <https://doi.org/10.5281/zenodo.3974862>
5. Козирєва О. В., Тур О. В. Політика вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів в Європейському Союзі. Бізнес Інформ. 2016. № 9. С. 34-38.
6. Нагорна І. Забезпечення життєдільності територіальних громад органами місцевого самоврядування в умовах війни // Публічне управління та

адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 15-28 квітня 2022 р.; ред. колегія : І.О. Дегтярьова, В.С. Куйбіда, П.М. Петровський та ін., уклад. Т.О. Мельник. Т. 1. К. : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 213 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730934/1/pdf>

7. Нагорна І. Стійкий розвиток регіонів України у пововоєнний період/ Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид. / ГО "Асоц. дослідн. держ. упр.", ГО "Одес. ін-т соц. технол." – Одеса, 2024. – Вип. 32. С. 88-94 URL: <http://taais.oridu.odessa.ua/issue/view/>

8. Нагорна І.В. Розвиток регіонів України у сучасних умовах: проблеми та шляхи вирішення / Наукові перспективи: журнал. 2025. № 2(56) 2025. С. 491-501 URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/330/430>

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.

2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

3. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://nplu.org>.

4. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://www.odnb.odessa.ua>.

5. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>.

6. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.

Практичне заняття 5

Діагностика стану території як основа планування її розвитку

Мета заняття: надання здобувачам теоретичних знань і практичних навичок щодо використання інструментів аналізу територіальних громад в Україні.

Результати навчання:

ПРН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

1. Питання для обговорення:

1. Профіль території, його структура
2. Спосіб наповнення профілю території
3. Роль соціологічних досліджень в підготовці профілю території
4. SWOT-аналіз та його застосування

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
1. Роль профілю територіальної громади, його структура та спосіб наповнення.	1. Розуміти значення профілю територіальної громади, його структура та спосіб наповнення..
2. Методи опитування думки бізнесу щодо стану та перспектив розвитку територіальних громад.	2. Вміти готувати опитування думки бізнесу щодо стану та перспектив розвитку територіальних громад.
3. Сутність SWOT-аналізу та його застосування.	3. Застосувати власні ресурси та фактори громади, щоб зменшити внутрішні слабкості, оптимально використовуючи

	зовнішні можливості та усуваючи зовнішні загрози.
--	---

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

Навчально-методична та наукова література

1. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] – К. : – 2017. – 107 с.
2. Ткачук А. Ф. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук, Василь Кашевський, Петро Мавко. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 96 с.
3. Ярема Л. В., Замора О. І. Управління розвитком територіальної громади. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8914> (дата звернення: 10.10.2022). DOI: [10.32702/2307-2105-2021.5.104](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.104)
4. Чикаренко І. А. Досвід стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад / І. А.Чикаренко, О. О.Чикаренко, А. С.Ушакова // Аспекти публічного управління. – 2018. – Том 6. – № 10. – С. 54-61. doi: 10.15421/1518
5. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі / О.В. Берданова, В.М. Вакуленко – К. - 2017. – 138.

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

- 1.Водний кодекс України : від 4 червня 1995 р. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.
- 2.Земельний кодекс України : від 25 жовтня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3. Ст. 27.
- 3.Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96–ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
- 4.Лісовий кодекс України : від 8 лютого 2006 р. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 21. Ст. 170.
- 5.Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 34. Ст. 502.
- 6.Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року: Розпорядження КМУ від 30 вересня 2024 р. № 922-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhhvalennia-stratehii-demohrafichnoho-rozvytku-u-krainy-na-period-do-2040-roku-922r-300924>

Додаткова література:

1. Виклики та пріоритети управління активами територіальних громад в умовах війни: наук. аналіт. доп. / наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2022. 79 с.
2. Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять до ЄС? Застосування принципів та обмін досвідом. Luxembourg, 2009. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presentation/international/external_uk.pdf
3. Жаліло Я. А., Жук В. І., Снігова О. Ю. та ін. Нова регіональна політика для нової України: аналітична доповідь. К.: Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с.
4. Захарченко В. І. Генеза та основні напрями регіональної політики країн Євросоюзу (в контексті досвіду для України). Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2020. № 1. С. 11-20. DOI: <https://doi.org/10.15276/EJ.01.2020.2>; <https://doi.org/10.5281/zenodo.3974862>
5. Козирєва О. В., Тур О. В. Політика вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів в Європейському Союзі. Бізнес Інформ. 2016. № 9. С. 34-38.
6. Нагорна І. Забезпечення життєдіяльності територіальних громад органами місцевого самоврядування в умовах війни // Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 15-28 квітня 2022 р.; ред. колегія : І.О. Дегтярьова, В.С. Куйбіда, П.М. Петровський та ін., уклад. Т.О. Мельник. Т. 1. К. : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 213 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730934/1/pdf>
7. Нагорна І. Стійкий розвиток регіонів України у пововоєнний період/ Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фак. вид. / ГО "Асоц. дослідн. держ. упр.", ГО "Одес. ін-т соц. технол." – Одеса, 2024. – Вип. 32. С. 88-94 URL: <http://taais.oridu.odessa.ua/issue/view/>
8. Нагорна І.В. Розвиток регіонів України у сучасних умовах: проблеми та шляхи вирішення / Наукові перспективи: журнал. 2025. № 2(56) 2025. С. 491-501 URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/330/430>

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL:

<http://www.nbu.gov.ua>.

3. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL:
<http://nplu.org>.

4. Одеська національна наукова бібліотека. URL:
<http://www.odnb.odessa.ua>.

5. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL:
<http://www.president.gov.ua>.

6. Офіційний веб-портал парламенту України. URL:
<https://www.rada.gov.ua>.

Практичне заняття 6

Діагностика стану території як основа планування її розвитку

Мета заняття: надання здобувачам теоретичних знань і практичних навичок щодо використання інструментів аналізу територіальних громад в Україні.

Результати навчання:

ПРН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

ПРН18. Розуміти механізми демографічної політики в умовах воєнного та післявоєнного стану.

І. Індивідуальне завдання.

З метою упорядкування, систематизації та розчленування факторів та явищ, які діють усередині території та ззовні і які характеризують її стан та перспективу змін провести SWOT-аналіз Вашого регіону.

ТАБЛИЦЯ SWOT-аналізу

Внутрішні чинники	Сильні сторони (переваги)	Слабкі сторони (недоліки)
	1	1
	2	2
	3	3
Зовнішні чинники	Можливості	Загрози
	1	1
	2	2
	3	3

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
-------	-------

1. Роль профілю територіальної громади, його структура та спосіб наповнення.	1. Розуміти значення профілю територіальної громади, його структура та спосіб наповнення..
2. Методи опитування думки бізнесу щодо стану та перспектив розвитку територіальних громад.	2. Вміти готувати опитування думки бізнесу щодо стану та перспектив розвитку територіальних громад.
3. Сутність SWOT-аналізу та його застосування.	3. Застосувати власні ресурси та фактори громади, щоб зменшити внутрішні слабкості, оптимально використовуючи зовнішні можливості та усуваючи зовнішні загрози.

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

Навчально-методична та наукова література

1. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] – К. : – 2017. – 107 с.

2. Ткачук А. Ф. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук, Василь Кашевський, Петро Мавко. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 96 с.

3. Ярема Л. В., Замора О. І. Управління розвитком територіальної громади. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8914> (дата звернення: 10.10.2022). DOI: [10.32702/2307-2105-2021.5.104](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.104)

4. Чикаренко І. А. Досвід стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад / І. А.Чикаренко, О. О.Чикаренко, А. С.Ушакова // *Аспекти публічного управління*. – 2018. – Том 6. – № 10. – С. 54-61. doi: 10.15421/1518

5. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі / О.В. Берданова, В.М. Вакуленко – К. - 2017. – 138.

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

6. Водний кодекс України : від 4 червня 1995 р. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.

7. Земельний кодекс України : від 25 жовтня 2001 р. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3. Ст. 27.

8. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96–ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30.

Ст. 141.

9. Лісовий кодекс України : від 8 лютого 2006 р. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 21. Ст. 170.

10. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 34. Ст. 502.

11. Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року: Розпорядження КМУ від 30 вересня 2024 р. № 922-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhhvalennia-stratehii-demohrafichnoho-rozvytku-u-krainy-na-period-do-2040-roku-922r-300924>

Додаткова література:

1. Виклики та пріоритети управління активами територіальних громад в умовах війни: наук. аналіт. доп. / наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2022. 79 с.

2. Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять до ЄС? Застосування принципів та обмін досвідом. Luxembourg, 2009. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/international/external_uk.pdf

3. Жаліло Я. А., Жук В. І., Снігова О. Ю. та ін. Нова регіональна політика для нової України: аналітична доповідь. К.: Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с.

4. Захарченко В. І. Генеза та основні напрями регіональної політики країн Євросоюзу (в контексті досвіду для України). Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2020. № 1. С. 11-20. DOI: <https://doi.org/10.15276/EJ.01.2020.2>; <https://doi.org/10.5281/zenodo.3974862>

5. Козирєва О. В., Тур О. В. Політика вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів в Європейському Союзі. Бізнес Інформ. 2016. № 9. С. 34-38.

6. Нагорна І. Забезпечення життєдільності територіальних громад органами місцевого самоврядування в умовах війни // Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 15-28 квітня 2022 р.; ред. колегія : І.О. Дегтярьова, В.С. Куйбіда, П.М. Петровський та ін., уклад. Т.О. Мельник. Т. 1. К. : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 213 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730934/1/pdf>

7. Нагорна І. Стійкий розвиток регіонів України у пововоєнний період/ Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид. / ГО "Асоц. дослідн. держ. упр.", ГО "Одес. ін-т соц. технол." – Одеса, 2024. – Вип. 32. С. 88-94 URL: <http://taais.oridu.odessa.ua/issue/view/>

8. Нагорна І.В. Розвиток регіонів України у сучасних умовах: проблеми та шляхи вирішення / Наукові перспективи: журнал. 2025. № 2(56) 2025. С. 491-501 URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/330/430>

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
3. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://nplu.org>.
4. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://www.odnb.odessa.ua>.
5. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>.

Практичне заняття 7.

Економічний розвиток регіонів та громад

Мета заняття: надати практичні навички щодо оцінювання економічного розвитку регіонів та територіальних громад.

Результати навчання:

ПРН8. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.

I. Питання для обговорення:

1. Роль економічної складової у розвитку регіонів.
2. Складові економічного розвитку регіонів.
3. Управління економічним розвитком регіону.

II. Індивідуальна робота.

На підставі аналізу економічної структури Вашого регіону заповнити таблицю.

Галузь (підприємство)	Перспективи	Проблеми

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
1. Сутність економічного розвитку регіону.	1. Розуміти сутність та роль економічного розвитку регіону.
2. Сутність економічного розвитку регіону.	2. Вміти виокремлювати основні складові економічного розвитку регіону.
3. Напрямки ефективного управління економічним розвитком регіону.	3. Визначати напрямки ефективного управління економічним розвитком регіону.

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

Навчально-методична та наукова література

1. Державне та регіональне управління: навч. посібник / О.Ю. Бобровська, Т.О. Савостенко, О.Ю. Матвеева, В.К. Лебедева. 2-ге вид., доповн. Дніпро, 2018. 160 с.

2. Державне та регіональне управління: підручник / Є.Г. Карташов, В.В. Євдокимов, І.О. Драган, О.І. Дацій та ін. ; за заг.ред. Є.Г. Карташова. Київ, 2019. 223 с.

3. Децентралізація влади в Україні: гуманітарний та соціально-політичний аспекти: монографія / кол. авт.: Іжа М.М., Бакуменко В.Д., Попов С.А., Голинська О.В. та ін. за ред. Іжі М.М., Бакуменка В.Д., Попова С.А. - Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019 - 372 с.

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96–ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

3. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2850-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Додаткова література:

1. Керецман В. Регіональний розвиток як предмет державного регулювання. Вісник НАДУ: Регіональне управління та місцеве самоврядування. 2013. № 4. С. 397-401.

2. Словник з регіональної політики // Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень ЄвроРегіо Україна. URL: [http:// www.eru.org.ua](http://www.eru.org.ua).

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.

2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: www.kmu.gov.ua.

3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

4. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://nplu.org>.

5. Одеська національна наукова бібліотека. URL:
<http://www.odnb.odessa.ua>.

6. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL:
<http://www.president.gov.ua>.

Практичне заняття 8.

Економічний розвиток регіонів та громад

Мета заняття: надати практичні навички щодо оцінювання економічного розвитку регіонів та територіальних громад.

Результати навчання:

ПРН12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

ПРН18. Розуміти механізми демографічної політики в умовах воєнного та післявоєнного стану.

I. Питання для обговорення:

1. Роль економічної складової у розвитку територіальної громади.
2. Складові економічного розвитку територіальної громади.
3. Управління економічним розвитком громади.

II. Індивідуальна робота.

На підставі аналізу економічної структури Вашої територіальної громади заповнити таблицю.

Галузь (підприємство)	Перспективи	Проблеми

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
1. Сутність економічного розвитку територіальної громади.	1. Розуміти сутність та роль економічного розвитку територіальної громади.
2. Сутність економічного розвитку територіальної громади.	2. Вміти виокремлювати основні складові економічного розвитку територіальної громади.

3. Напрямки ефективного управління економічним розвитком територіальної громади.	3. Визначати напрямки ефективного управління економічним розвитком територіальної громади.
--	--

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

Навчально-методична та наукова література

1. Державне та регіональне управління: навч. посібник / О.Ю. Бобровська, Т.О. Савостенко, О.Ю. Матвеєва, В.К. Лебедева. 2-ге вид., доповн. Дніпро, 2018. 160 с.

2. Державне та регіональне управління: підручник / Є.Г. Карташов, В.В. Євдокимов, І.О. Драган, О.І. Даций та ін. ; за заг.ред. Є.Г. Карташова. Київ, 2019. 223 с.

3. Децентралізація влади в Україні: гуманітарний та соціально-політичний аспекти: монографія / кол. авт.: Іжа М.М., Бакуменко В.Д., Попов С.А., Голинська О.В. та ін. за ред. Іжі М.М., Бакуменка В.Д., Попова С.А. - Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019 - 372 с.

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96–ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

3. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2850-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Додаткова література:

1. Керецман В. Регіональний розвиток як предмет державного регулювання. Вісник НАДУ: Регіональне управління та місцеве самоврядування. 2013. № 4. С. 397-401.

2. Словник з регіональної політики // Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень ЄвроРегіо Україна. URL: [http:// www.eru.org.ua](http://www.eru.org.ua).

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.

2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: www.kmu.gov.ua.

3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL:
<http://www.nbuv.gov.ua>.
4. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL:
<http://nplu.org>.
5. Одеська національна наукова бібліотека. URL:
<http://www.odnb.odessa.ua>.
6. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL:
<http://www.president.gov.ua>.
7. Офіційний веб-портал парламенту України. URL:
<https://www.rada.gov.ua>

Практичне заняття 9.

Соціальний розвиток територіальних громад

Мета заняття: надання фахівцям теоретичних знань і практичних навичок щодо оцінювання соціального розвитку територіальних громад.

Результати навчання:

ПРН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

I. Питання для обговорення:

1. Роль соціальної сфери у розвитку територіальної громади.
2. Складові соціального розвитку територіальної громади.
3. Управління соціальним розвитком громади.

II. Індивідуальна робота.

На підставі аналізу соціальної структури Вашої територіальної громади заповнити таблицю.

Галузь (підприємство)	Перспективи	Проблеми

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
1. Сутність соціального розвитку територіальної громади.	1. Розуміти сутність та роль соціального розвитку територіальної громади.
2. Сутність соціального розвитку територіальної громади.	2. Вміти виокремлювати основні складові соціального розвитку територіальної громади.

3. Напрямки ефективного управління соціальним розвитком територіальної громади.	3. Визначати напрямки ефективного управління соціальним розвитком територіальної громади.
---	---

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

Навчально-методична та наукова література

1. Державне та регіональне управління: навч. посібник / О.Ю. Бобровська, Т.О. Савостенко, О.Ю. Матвеева, В.К. Лебедева. 2-ге вид., доповн. Дніпро, 2018. 160 с.

2. Державне та регіональне управління: підручник / Є.Г. Карташов, В.В. Євдокимов, І.О. Драган, О.І. Даций та ін. ; за заг.ред. Є.Г. Карташова. Київ, 2019. 223 с.

3. Децентралізація влади в Україні: гуманітарний та соціально-політичний аспекти: монографія / кол. авт.: Іжа М.М., Бакуменко В.Д., Попов С.А., Голинська О.В. та ін. за ред. Іжі М.М., Бакуменка В.Д., Попова С.А. - Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2019 - 372 с.

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

1. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

3. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2850-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

Додаткова література:

1. Керецман В. Регіональний розвиток як предмет державного регулювання. Вісник НАДУ: Регіональне управління та місцеве самоврядування. 2013. № 4. С. 397-401.

2. Словник з регіональної політики // Інститут регіональних та євроінтеграційних досліджень ЄвроРегіо Україна. URL: [http:// www.eru.org.ua](http://www.eru.org.ua).

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.

2. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: www.kmu.gov.ua.

3. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL:

<http://www.nbu.gov.ua>.

4. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL:
<http://nplu.org>.

5. Одеська національна наукова бібліотека. URL:
<http://www.odnb.odessa.ua>.

6. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL:
<http://www.president.gov.ua>.

7. Офіційний веб-портал парламенту України. URL:
<https://www.rada.gov.ua>

Практичне заняття 10.

Механізми фінансування розвитку регіонів та громад

Мета заняття: формування критичного мислення та удосконалення навичок забезпечення фінансування розвитку територіальної громади.

Результати навчання:

ПРН12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

ПРН18. Розуміти механізми демографічної політики в умовах воєнного та післявоєнного стану.

I. Питання для обговорення:

1. Механізми фінансування розвитку регіонів та громад
2. Міжнародний досвід та українська практика фінансування розвитку регіонів та громад
3. Фінансові та інвестиційні важелі забезпечення економічного зростання на рівні громад

II. Індивідуальна робота.

Кожен слухач готує аналітичну записку щодо визначення основних механізми фінансування розвитку Вашої територіальної громади з урахуванням її ресурсного забезпечення.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
1. Сутність джерел фінансування розвитку територіальної громади.	1. Розуміти сутність джерел фінансування розвитку територіальної громади.

2. Міжнародний досвід фінансування розвитку територіальних громад.	2. Вміти аналізувати міжнародний досвід фінансування розвитку територіальних громад.
3. Інструменти залучення додаткових джерел фінансування розвитку територіальної громади.	3. Визначати інструменти залучення додаткових джерел фінансування розвитку територіальної громади.

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

1. Бурик З. М. Теоретико-методологічні засади державного регулювання сталого розвитку України: дис. ... д-ра наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 «Механізми держ. упр.» / Зоряна Михайлівна Бурик ; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Київ, 2018. – 468 с.

2. Васильєва О. І. Концептуальні засади сталого розвитку територіальних громад / О. І. Васильєва, Н. В. Васильєва // Інвестиції: практика та досвід. – 2018. – №. 8. – С. 74-78.

3. Інформаційне забезпечення моніторингу ЦСР, метадані [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Державної служби статистики. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/csr_present/ukr/st_rozv/metadata/metadata.htm.

4. Оцінка прогресу досягнення ЦСР в Україні (за методологією Економічної та соціальної Комісії ООН для Азії та Тихого океану (UNESCAP)) [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Державної служби статистики. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/csr_present/ukr/2.htm.

5. Публічне управління сталим розвитком територій / Н. Васильєва, О. Васильєва, С. Приліпко // Збірник наукових праць ЛОГОС. – 2020. – Т. 2. – С. 12-14.

6. Цілі сталого розвитку. Добровільний національний огляд [Електронний ресурс] / Департамент стратегічного планування та макроекон. прогнозування Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. – 2020. – Режим доступу: <https://me.gov.ua>.

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

7. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96–ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

8. Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року: Розпорядження КМУ від 30 вересня 2024 р. № 922-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhhvalennia-stratehii-demohrafichnoho-rozvytku-ukrainy-na-period-do-2040-roku-922r-300924>

Додаткова література:

1. Виклики та пріоритети управління активами територіальних громад в умовах війни: наук. аналіт. доп. / наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», 2022. 79 с.
2. Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять до ЄС? Застосування принципів та обмін досвідом. Luxembourg, 2009. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/international/external_uk.pdf
3. Жаліло Я. А., Жук В. І., Снігова О. Ю. та ін. Нова регіональна політика для нової України: аналітична доповідь. К.: Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с.
4. Захарченко В. І. Генеза та основні напрями регіональної політики країн Євросоюзу (в контексті досвіду для України). Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2020. № 1. С. 11-20. DOI: <https://doi.org/10.15276/EJ.01.2020.2>; <https://doi.org/10.5281/zenodo.3974862>
5. Козирєва О. В., Тур О. В. Політика вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів в Європейському Союзі. Бізнес Інформ. 2016. № 9. С. 34-38.
6. Нагорна І. Забезпечення життєдіяльності територіальних громад органами місцевого самоврядування в умовах війни // Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 15-28 квітня 2022 р.; ред. колегія : І.О. Дегтярьова, В.С. Куйбіда, П.М. Петровський та ін., уклад. Т.О. Мельник. Т. 1. К. : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 213 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730934/1/pdf>
7. Нагорна І. Стійкий розвиток регіонів України у пововоєнний період/ Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фак. вид. / ГО "Асоц. дослідн. держ. упр.", ГО "Одес. ін-т соц. технол." – Одеса, 2024. – Вип. 32. С. 88-94 URL: <http://taais.oridu.odessa.ua/issue/view/>
8. Нагорна І.В. Розвиток регіонів України у сучасних умовах: проблеми та шляхи вирішення / Наукові перспективи: журнал. 2025. № 2(56) 2025. С. 491-501 URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/330/430>

Інформаційні ресурси:

1. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

3. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL:
<http://nplu.org>.

4. Одеська національна наукова бібліотека. URL:
<http://www.odnb.odessa.ua>.

5. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL:
<http://www.president.gov.ua>.

6.

Практичне заняття 11

Закордонний досвід управління розвитком регіонів та територіальної громад

Мета заняття: надання здобувачам теоретичних знань і практичних навичок щодо використання інструментів до управління розвитком територіальних громад в Україні на підставі аналізу закордонного досвіду.

Результати навчання:

ПРН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

1. Питання для обговорення:

1. Закордонний досвід управління розвитком територіальної громад
2. Імплементация закордонного досвіду в українську практику управління розвитком територіальної громади.

II. Індивідуальне завдання. Підготувати аналітичну доповідь (до 3 сторінок) «Кращі закордонні практики розвитку територіальних громад: досвід для України (проаналізувати інноваційні підходи до управління розвитком територіальних громад однієї із країн за вибором здобувача)».

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
1. Сутність інноваційних інструментів розвитку територіальних громад.	1. Розуміти інноваційні підходи до управління розвитком територіальної громади.
2. Кращі закордонні практики розвитку територіальних громад.	2. Вміти здійснювати аналіз закордонних практик розвитку територіальних громад.

3. Напрями імплементації закордонного досвіду управління розвитком територіальних громад в практику України.	3. Володіти навичками щодо визначення напрямів імплементації закордонного досвіду управління розвитком територіальних громад в практику України.
--	--

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

Навчально-методична та наукова література

1. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] – К. : – 2017. – 107 с.

2. Ткачук А. Ф. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук, Василь Кашевський, Петро Мавко. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 96 с.

3. Ярема Л. В., Замора О. І. Управління розвитком територіальної громади. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8914> (дата звернення: 10.10.2022). DOI: [10.32702/2307-2105-2021.5.104](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.104)

4. Чикаренко І. А. Досвід стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад / І. А.Чикаренко, О. О.Чикаренко, А. С.Ушакова // Аспекти публічного управління. – 2018. – Том 6. – № 10. – С. 54-61. doi: 10.15421/1518

5. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі / О.В. Берданова, В.М. Вакуленко – К. - 2017. – 138.

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96–ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

3. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. № 1602/ Офіційний Вісник України. 2000 р. № 16.

4. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL : <http://www.rada.gov.ua>.

5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст.

6. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2850-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

7. Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року: Розпорядження КМУ від 30 вересня 2024 р. № 922-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhhvalennia-stratehii-demohrafichnoho-rozvytku-u-krainy-na-period-do-2040-roku-922r-300924>

Додаткова література

1. Давимука С. А., Куйбіда В. С., Федулова Л. І. Тенденції розвитку нової-регіональної політики країн-членів Європейського Союзу. Регіональна економіка. 2019. № 1. С. 76-87. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2019-1-9>

2. Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять до ЄС? Застосування принципів та обмін досвідом. Luxembourg, 2009. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presentation/international/external_uk.pdf

3. Жаліло Я. А. Пріоритет «згуртована країна» у вимірах регіональних стратегій. К.: УНЦПД, 2020. 32 с. URL: <http://www.ucipr.org.ua/publicdocs/Regioplat.pdf>

4. Жаліло Я. А., Жук В. І., Снігова О. Ю. та ін. Нова регіональна політика для нової України: аналітична доповідь. К.: Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с.

5. Захарченко В. І. Генеза та основні напрями регіональної політики країн Євросоюзу (в контексті досвіду для України). Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2020. № 1. С. 11-20. DOI: <https://doi.org/10.15276/EJ.01.2020.2>; <https://doi.org/10.5281/zenodo.3974862>

6. Карпець С.Л. Світовий досвід управління регіональним розвитком. Вісник ЖДТУ. 2018. № 2 (44). С. 252–258.

7. Лукач Н. М. Європейська політика згуртування в XXI ст.: орієнтири та досвід для України. Політик. 2021. № 5. С. 107-113. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-5.18>

8. Прокопчук О. А., Ковальчук О. Д., Усюк Т. В. Європейська політика згуртування: концептуальні засади, імперативи для України. Економіка та суспільство. 2021. № 26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-13>

Інформаційні ресурси

1. Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України. URL: <https://restoration.gov.ua/>

2. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.

3. Міністерство розвитку громад та територій України. URL:

<https://mindev.gov.ua/>

4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

5. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://nplu.org>.

6. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://www.odnb.odessa.ua>.

7. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>.

8. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.

10. Публічний геопортал Центру досліджень соціальних комунікацій. URL: <http://nbuviap.gov.ua>.

Практичне заняття 12

Закордонний досвід управління розвитком регіонів та територіальної громад

Мета заняття: надання здобувачам теоретичних знань і практичних навичок щодо використання інструментів до управління розвитком територіальних громад в Україні на підставі аналізу закордонного досвіду.

Результати навчання:

ПРН12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

ПРН18. Розуміти механізми демографічної політики в умовах воєнного та післявоєнного стану.

I. Питання для обговорення:

1. Еволюція європейської політики регіонального розвитку
2. Сучасні принципи європейської політики регіонального розвитку
3. Імплементация європейського досвіду в українську практику управління розвитком регіонів.

II. Індивідуальне завдання. Підготувати аналітичну доповідь (до 3 сторінок) «Кращі європейські практики розвитку регіонів: досвід для України (проаналізувати інноваційні підходи до управління розвитком територіальних регіонів однієї із країн за вибором здобувача).

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
-------	-------

1. Сутність інноваційних інструментів розвитку регіонів.	1. Розуміти інноваційні підходи до управління розвитком регіонів.
2. Кращі закордонні практики розвитку регіонів.	2. Вміти здійснювати аналіз закордонних практик розвитку регіонів.
3. Напрями імплементації закордонного досвіду управління розвитком регіонів в практику України.	3. Володіти навичками щодо визначення напрямів імплементації закордонного досвіду управління розвитком регіонів в практику України.

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

Навчально-методична та наукова література

1. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] – К. : – 2017. – 107 с.
2. Ткачук А. Ф. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук, Василь Кашевський, Петро Мавко. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 96 с.
3. Ярема Л. В., Замора О. І. Управління розвитком територіальної громади. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8914> (дата звернення: 10.10.2022). DOI: [10.32702/2307-2105-2021.5.104](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.104)
4. Чикаренко І. А. Досвід стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад / І. А.Чикаренко, О. О.Чикаренко, А. С.Ушакова // Аспекти публічного управління. – 2018. – Том 6. – № 10. – С. 54-61. doi: 10.15421/1518
5. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі / О.В. Берданова, В.М. Вакуленко – К. - 2017. – 138.

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96–ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. № 1602/ Офіційний Вісник України. 2000 р. № 16.
4. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України

від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL : <http://www.rada.gov.ua>.

5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

6. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2850-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

7. Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року: Розпорядження КМУ від 30 вересня 2024 р. № 922-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhhvalennia-stratehii-demohrafichnoho-rozvytku-u-krainy-na-period-do-2040-roku-922r-300924>

8. Цивільний кодекс України : від 16 січн. 2003 р. № 435-IV. Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 461.

Додаткова література

1. Давимука С. А., Куйбіда В. С., Федулова Л. І. Тенденції розвитку нової-регіональної політики країн-членів Європейського Союзу. Регіональна економіка. 2019. № 1. С. 76-87. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2019-1-9>

2. Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять до ЄС? Застосування принципів та обмін досвідом. Luxembourg, 2009. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/international/external_uk.pdf

3. Жаліло Я. А. Пріоритет «згуртована країна» у вимірах регіональних стратегій. К.: УНЦПД, 2020. 32 с. URL: <http://www.ucipr.org.ua/publicdocs/Regioplatt.pdf>

4. Жаліло Я. А., Жук В. І., Снігова О. Ю. та ін. Нова регіональна політика для нової України: аналітична доповідь. К.: Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с.

5. Захарченко В. І. Генеза та основні напрями регіональної політики країн Євросоюзу (в контексті досвіду для України). Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2020. № 1. С. 11-20. DOI: <https://doi.org/10.15276/EJ.01.2020.2>; <https://doi.org/10.5281/zenodo.3974862>

6. Карпець С.Л. Світовий досвід управління регіональним розвитком. Вісник ЖДТУ. 2018. № 2 (44). С. 252–258.

7. Козирева О. В., Тур О. В. Політика вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів в Європейському Союзі. Бізнес Інформ. 2016. № 9. С. 34-38.

8. Лукач Н. М. Європейська політика згуртування в XXI ст.: орієнтири та досвід для України. Політикус. 2021. № 5. С. 107-113. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-5.18>

9. Прокопчук О. А., Ковальчук О. Д., Усюк Т. В. Європейська політика згуртування: концептуальні засади, імперативи для України. Економіка та

суспільство. 2021. № 26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-13>

10. Снігова О. Ю. Просторовий вимір інклюзивності в умовах становлення «нової» регіональної політики. Український географічний журнал. 2020. № 2. С. 38-44. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2020.02.038>

11. Ткачук А., Третьак Ю. Відновлення України. Регіональний аспект. URL: <https://zn.ua/ukr/internal/vidnovlennja-ukrajini-rehionalnij-aspekt.html>

12. Фадєєв О.В. Особливості реалізації регіональної політики в Україні. Механізм регулювання економіки. 2014. № 4. С. 201-205.

13. Федулова Л. І., Ємельяненко Л. М. Адаптація принципів нової регіональної політики ЄС в стратегічному курсі регіонального розвитку України. Ефективна економіка. 2020. № 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.13>

14. Чужиков В. Чеська модель регіонального розвитку. Економіка України. 2004. № 7. С. 72–78.

15. Decision No 1386/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013 on a General Union Environment Action Programme to 2020 ‘Living well, within the limits of our planet’ 2013.

16. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Brussels, 3.3.2010. COM (2010) 2020.

17. Eurostat regional yearbook. Eurostat: Website. 2021. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Eurostat_regional_yearbook

18. Grober, U., Deep roots – A conceptual history of "sustainable development" (Nachhaltigkeit), Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung, 2007.

19. Hametner, M., et al., Sustainable development in the European Union. Overview of progress towards the SDGs in an EU context (2019 edition), 2019, European Union.

20. Meadows, D.H.M., Dennis L; Randers, Jørgen; Behrens III, William W The Limits to Growth; A Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind. 1972, New York: Universe Books. ISBN 0876631650. Retrieved 26 November 2017.

21. Nagorna I. Legal Support of Economic Competition in Ukraine // Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues / Review Article: 2021 Vol: 24 Issue: 15.
URL: <https://www.abacademies.org/articles/legal-support-of-economic-competition-in-ukraine-12343.ht>

22. Scheuer, S., EU environmental policy handbook: a critical analysis of EU environmental legislation: making it accessible to environmentalists and decision makers 2005: International Books.

23. SDG Tracker. Our World in Data., Retrieved 6 August 2020.

24. Sitarz, D., Agenda 21: The earth summit strategy to save our planet. 1993.
25. Strategic Foresight Report. European Commission: Website. 2021. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/strategicforesight/2021-strategic-foresight-report_en
26. The European Green DealC. COM(2019) 640 final. Brussels, 11.12.2019.
27. UN, Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. 2016.

Інформаційні ресурси

1. Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України. URL: <https://restoration.gov.ua/>
2. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.
3. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mindev.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
5. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://nplu.org>.
6. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://www.odnb.odessa.ua>.
7. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>.
8. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.
9. План відновлення України URL: <https://recovery.gov.ua/>
10. Публічний геопортал Центру досліджень соціальних комунікацій. URL: <http://nbuviap.gov.ua>.

Практичне заняття 13.

Інституційна підтримка розвитку регіонів

Мета заняття: надання здобувачам теоретичних знань і практичних навичок щодо інституційного забезпечення розвитку територій.

Результати навчання:

ПРН12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

ПРН18. Розуміти механізми демографічної політики в умовах воєнного та післявоєнного стану.

I. Питання для обговорення:

1. Поняття інституційної підтримки регіонального розвитку
2. Сучасні форми інституційної підтримки регіонального розвитку
3. Роль громадянського суспільства в розвитку регіонів
4. Імплементация європейського досвіду інституційної підтримки в українську практику управління розвитком регіонів.

II. Індивідуальне завдання. Підготувати аналітичну доповідь (до 3 сторінок) «Діяльність Агенцій регіонального розвитку в Вашому регіоні».

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
1. Сутність інституційної підтримки розвитку регіонів.	1. Розуміти інституційної підтримки управління розвитком регіонів.

2. Кращі закордонні практики інституційної підтримки розвитку регіонів.	2. Вміти здійснювати аналіз закордонних практик інституційної підтримки розвитку регіонів.
3. Напрями імплементації закордонного досвіду інституційної підтримки розвитком регіонів в практику України.	3. Володіти навичками щодо визначення напрямів імплементації закордонного досвіду інституційної підтримки розвитком регіонів в практику України.

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

Навчально-методична та наукова література

1. Ресурсне забезпечення об'єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. / [Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович] – К. : – 2017. – 107 с.
2. Ткачук А. Ф. Стратегічне планування у громаді (навчальний модуль) / Анатолій Ткачук, Василь Кашевський, Петро Мавко. – К. : ІКЦ «Легальний статус», 2016. – 96 с.
3. Ярема Л. В., Замора О. І. Управління розвитком територіальної громади. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. – URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8914> (дата звернення: 10.10.2022). DOI: [10.32702/2307-2105-2021.5.104](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.104)
4. Чикаренко І. А. Досвід стратегічного управління розвитком об'єднаних територіальних громад / І. А. Чикаренко, О. О. Чикаренко, А. С. Ушакова // *Аспекти публічного управління*. – 2018. – Том 6. – № 10. – С. 54-61. doi: 10.15421/1518
5. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі / О.В. Берданова, В.М. Вакуленко – К. - 2017. – 138.

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96–ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. № 1602/ Офіційний Вісник України. 2000 р. № 16.
4. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України

від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL : <http://www.rada.gov.ua>.

5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

6. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2850-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

7. Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року: Розпорядження КМУ від 30 вересня 2024 р. № 922-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhhvalennia-stratehii-demohrafichnoho-rozvytku-u-krainy-na-period-do-2040-roku-922r-300924>

8. Цивільний кодекс України : від 16 січн. 2003 р. № 435-IV. Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 461.

Додаткова література

1. Давимука С. А., Куйбіда В. С., Федулова Л. І. Тенденції розвитку нової-регіональної політики країн-членів Європейського Союзу. Регіональна економіка. 2019. № 1. С. 76-87. DOI: <https://doi.org/10.36818/1562-0905-2019-1-9>

2. Європейська регіональна політика: натхнення для країн, що не входять до ЄС? Застосування принципів та обмін досвідом. Luxembourg, 2009. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/presenta/international/external_uk.pdf

3. Жаліло Я. А. Пріоритет «згуртована країна» у вимірах регіональних стратегій. К.: УНЦПД, 2020. 32 с. URL: <http://www.ucipr.org.ua/publicdocs/Regioplatt.pdf>

4. Жаліло Я. А., Жук В. І., Снігова О. Ю. та ін. Нова регіональна політика для нової України: аналітична доповідь. К.: Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с.

5. Захарченко В. І. Генеза та основні напрями регіональної політики країн Євросоюзу (в контексті досвіду для України). Економічний журнал Одеського політехнічного університету. 2020. № 1. С. 11-20. DOI: <https://doi.org/10.15276/EJ.01.2020.2>; <https://doi.org/10.5281/zenodo.3974862>

6. Карпець С.Л. Світовий досвід управління регіональним розвитком. Вісник ЖДТУ. 2018. № 2 (44). С. 252–258.

7. Козирева О. В., Тур О. В. Політика вирівнювання соціально-економічного розвитку регіонів в Європейському Союзі. Бізнес Інформ. 2016. № 9. С. 34-38.

8. Лукач Н. М. Європейська політика згуртування в XXI ст.: орієнтири та досвід для України. Політикус. 2021. № 5. С. 107-113. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2021-5.18>

9. Прокопчук О. А., Ковальчук О. Д., Усюк Т. В. Європейська політика згуртування: концептуальні засади, імперативи для України. Економіка та

суспільство. 2021. № 26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-13>

10. Снігова О. Ю. Просторовий вимір інклюзивності в умовах становлення «нової» регіональної політики. Український географічний журнал. 2020. № 2. С. 38-44. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2020.02.038>

11. Ткачук А., Третьак Ю. Відновлення України. Регіональний аспект. URL: <https://zn.ua/ukr/internal/vidnovlennja-ukrajini-rehionalnij-aspekt.html>

12. Фадєєв О.В. Особливості реалізації регіональної політики в Україні. Механізм регулювання економіки. 2014. № 4. С. 201-205.

13. Федулова Л. І., Ємельяненко Л. М. Адаптація принципів нової регіональної політики ЄС в стратегічному курсі регіонального розвитку України. Ефективна економіка. 2020. № 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.13>

14. Чужиков В. Чеська модель регіонального розвитку. Економіка України. 2004. № 7. С. 72–78.

15. Decision No 1386/2013/EU of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013 on a General Union Environment Action Programme to 2020 ‘Living well, within the limits of our planet’ 2013.

16. Europe 2020. A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Brussels, 3.3.2010. COM (2010) 2020.

17. Eurostat regional yearbook. Eurostat: Website. 2021. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/index.php?title=Eurostat_regional_yearbook

18. Grober, U., Deep roots – A conceptual history of "sustainable development" (Nachhaltigkeit), Wissenschaftszentrum Berlin für Sozialforschung, 2007.

19. Hametner, M., et al., Sustainable development in the European Union. Overview of progress towards the SDGs in an EU context (2019 edition), 2019, European Union.

20. Meadows, D.H.M., Dennis L; Randers, Jørgen; Behrens III, William W The Limits to Growth; A Report for the Club of Rome's Project on the Predicament of Mankind. 1972, New York: Universe Books. ISBN 0876631650. Retrieved 26 November 2017.

21. Nagorna I. Legal Support of Economic Competition in Ukraine // Journal of Legal, Ethical and Regulatory Issues / Review Article: 2021 Vol: 24 Issue: 15. // [URL:https://www.abacademies.org/articles/legal-support-of-economic-competition-in-ukraine-12343.ht](https://www.abacademies.org/articles/legal-support-of-economic-competition-in-ukraine-12343.ht)

22. Scheuer, S., EU environmental policy handbook: a critical analysis of EU environmental legislation: making it accessible to environmentalists and decision makers 2005: International Books.

23. SDG Tracker. Our World in Data., Retrieved 6 August 2020.

24. Sitarz, D., Agenda 21: The earth summit strategy to save our planet. 1993.
25. Strategic Foresight Report. European Commission: Website. 2021. URL: https://ec.europa.eu/info/strategy/strategic-planning/strategicforesight/2021-strategic-foresight-report_en
26. The European Green DealC. COM(2019) 640 final. Brussels, 11.12.2019.
27. UN, Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development. 2016.

Інформаційні ресурси

1. Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України. URL: <https://restoration.gov.ua/>
2. Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.
3. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mindev.gov.ua/>
4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
5. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://nplu.org>.
6. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://www.odnb.odessa.ua>.
7. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>.
8. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.
9. План відновлення України URL: <https://recovery.gov.ua/>
10. Публічний геопортал Центру досліджень соціальних комунікацій. URL: <http://nbuviap.gov.ua>.

Практичне заняття 14.
Удосконалення розвитку регіонів в Україні.

Мета заняття: надати знання щодо основних напрямів удосконалення розвитку регіонів та громад.

Результати навчання:

ПРН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

I. Питання для обговорення.

1. Основні диспропорції розвитку регіонів України до 2014 року.
2. Вплив повномасштабної агресії росії на розвиток регіонів України.
3. Пропозиції щодо класифікації регіонів України на сучасному етапі.

II. Індивідуальне завдання.

Проаналізувати Європейську політику регіонального розвитку (див. лекцію 13).

На підставі проведеного аналізу обґрунтувати три пропозиції удосконалення розвитку регіонів в Україні.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
1. Сутність розвитку регіонів та громад.	1. Визначати взаємозв'язок розвитку регіонів та громад.
2. Сучасні підходи до розвитку регіонів та громад.	2. Здійснювати аналіз основних підходів до розвитку регіону та громади.

3. Недоліки теоретичних засад розвитку регіонів та громад..	3. Виявляти основні проблеми теоретичних засад розвитку регіону та громади.
---	---

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

Навчально-методична та наукова література

1. Білик Р. Р. Детермінанти регіонального розвитку у вимірі економічної безпеки України : монографія. Львів : НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України», 2016. С. 223–224.
2. Бутко М. П., Хомик О. Д. Методологічні засади формування сучасної парадигми політики регіонального розвитку. Регіональна економіка. 2014. № 2. С. 7–16.
3. Варналій З. С., Білик Р. Р. Інституційні засади та організаційні механізми політики регіонального розвитку: завдання реформ європейського зразка // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України : [зб. наук. пр.] / Ін-т регіональних досліджень НАН України ; редкол.: В. С. Кравців (відп. ред.). Львів, 2014. Вип. 3 (107)
4. Варналій З. С., Білик Р. Р. Регіональна політика в Україні: сучасний стан та шляхи активізації. С. 3–11 ; Пухир С. Т. Сучасні підходи у формуванні і реалізації державної політики регіонального розвитку. Регіональна економіка. 2014. № 3. С. 26–33.
5. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика : монографія. Луцьк : Настир'я, 2008. 528 с.
6. Герасимчук З. В., Ковальська Л. Л. Конкурентоспроможність регіону: теорія, методологія, практика : монографія. Луцьк : Надстир'я, 2008. 248 с

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96–ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. № 1602/ Офіційний Вісник України. 2000 р. № 16.
4. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL : <http://www.rada.gov.ua>.
5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від

21.05.1997 р № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

6. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI / Відомості Верховної Ради України. 2011 р. № 34. Ст. 343.

7. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2850-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

8. Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року: Розпорядження КМУ від 30 вересня 2024 р. № 922-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhvalennia-stratehii-demohrafichnoho-rozvytku-u-krainy-na-period-do-2040-roku-922r-300924>

9. Цивільний кодекс України : від 16 січн. 2003 р. № 435-IV. Офіційний вісник України. 2003. № 11. Ст. 461.

Додаткова література

1. Богдан Т. План відновлення України: сильні та слабкі сторони. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/526637_plan_vidnovlennya_ukraini_silni.html

2. Виклики та пріоритети управління активами територіальних громад в умовах війни: наук. аналіт. доп. / наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2022. 79 с.

3. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Коротко про головне. URL: <https://www.csi.org.ua/news/derzhavna-strategiya-regionalnogo-rozvytku-na-2021-2027-roky-korotko-pro-golovne/>

4. Жаліло Я. А. Пріоритет «згуртована країна» у вимірах регіональних стратегій. К.: УНЦПД, 2020. 32 с. URL: <http://www.ucipr.org.ua/publicdocs/Regioplat.pdf>

5. Жаліло Я. А., Жук В. І., Снігова О. Ю. та ін. Нова регіональна політика для нової України: аналітична доповідь. К.: Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. 36 с.

6. Качмарський, Є.І. 2024. Регіональна політика в умовах військового стану в Україні. *Політичне життя*. (Лют 2024), 37-43. DOI:<https://doi.org/10.31558/2519-2949.2023.4.5>.

7. Керецман В. Регіональний розвиток як предмет державного регулювання. Вісник НАДУ: Регіональне управління та місцеве самоврядування. 2013. № 4. С. 397-401.

8. Нагорна І. Забезпечення життєдіяльності територіальних громад органами місцевого самоврядування в умовах війни // Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет

менеджменту освіти» НАПН України, 15-28 квітня 2022 р.; ред. колегія : І.О. Дегтярьова, В.С. Куйбіда, П.М. Петровський та ін., уклад. Т.О. Мельник. Т. 1. К. : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 213 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730934/1/pdf>

9. Нагорна І. Особливості розвитку інфраструктури територіальних громад в умовах воєнного стану // Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах воєнного стану та відновлення України : матеріали Всеукраїнської наук.наук.- практ. конф. за міжнар. участю. 18 травня 2023 р. Одеса : Одеська політехніка. 2023. 621 с. URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolympconf/zabezpechennya_stiykosti_systemy_publichnoyi_vlady.pdf

10. Нагорна І. Розвиток інфраструктури територіальних громад у кризових умовах // Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид. / ГО "Асоц. дослідн. держ. упр.", ГО "Одес. ін-т соц. технол." – Одеса, 2023. – Вип. 30. –С. 88-94 URL: <http://taais.oridu.odessa.ua/issue/view/17479>

11. Нагорна І. Стійкий розвиток регіонів України у пововоєнний період/ Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид. / ГО "Асоц. дослідн. держ. упр.", ГО "Одес. ін-т соц. технол." – Одеса, 2024. – Вип. 32. С. 88-94 URL: <http://taais.oridu.odessa.ua/issue/view/>

12. Нагорна І.В. Розвиток регіонів України у сучасних умовах: проблеми та шляхи вирішення / Наукові перспективи: журнал. 2025. № 2(56) 2025. С. 491-501 URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/330/430>

13. Прокопчук О. А., Ковальчук О. Д., Усюк Т. В. Європейська політика згуртування: концептуальні засади, імперативи для України. Економіка та суспільство. 2021. № 26. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-13>

14. Федулова Л. І., Ємельяненко Л. М. Адаптація принципів нової регіональної політики ЄС в стратегічному курсі регіонального розвитку України. Ефективна економіка. 2020. № 11. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.13>

15. Чужиков В. Чеська модель регіонального розвитку. Економіка України. 2004. № 7. С. 72–78.

Інформаційні ресурси

1. Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України. URL: <https://restoration.gov.ua/>

2.Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.

3.Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mindev.gov.ua/>

4. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

5. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://nplu.org>.

6. Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://www.odnb.odessa.ua>.

7. Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>.

8. Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.

9. План відновлення України URL: <https://recovery.gov.ua/>

10. Публічний геопортал Центру досліджень соціальних комунікацій. URL: <http://nbuviap.gov.ua>.

Практичне заняття 15
Удосконалення розвитку регіонів в Україні

Мета заняття: надати знання щодо основних напрямів удосконалення розвитку регіонів та громад.

Результати навчання:

ПРН1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства.

ПРН5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.

ПРН8. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень.

ПРН12. Уміти налагодити комунікацію між громадянами та органами державної влади і місцевого самоврядування.

ПРН14. Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.

ПРН18. Розуміти механізми демографічної політики в умовах воєнного та післявоєнного стану.

I. Індивідуальне завдання.

Проаналізувати Європейську політику регіонального розвитку.

На підставі проведеного аналізу обґрунтувати три пропозиції удосконалення розвитку регіонів в Україні.

Ілюстративний матеріал: лекційний матеріал

Методичні рекомендації щодо проведення практичного заняття:

- уважно ознайомитись з питаннями, що винесені на практичне заняття;
- детально знати теоретичний матеріал із зазначеної теми;
- вміти застосовувати вивчений матеріал під час обговорення дискусійних питань з даної теми та вирішення практичних завдань.

ЗДОБУВАЧ ПОВИНЕН

ЗНАТИ	УМІТИ
1. Сутність розвитку регіонів та громад.	1. Визначати взаємозв'язок розвитку регіонів та громад.

2. Сучасні підходи до розвитку регіонів та громад.	2. Здійснювати аналіз основних підходів до розвитку регіону та громади.
3. Недоліки теоретичних засад розвитку регіонів та громад..	3. Виявляти основні проблеми теоретичних засад розвитку регіону та громади.

Забезпечення роботи здобувачів:

Основна література:

Навчально-методична та наукова література

1. Білик Р. Р. Детермінанти регіонального розвитку у вимірі економічної безпеки України : монографія. Львів : НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАН України», 2016. С. 223–224.
2. Бутко М. П., Хомик О. Д. Методологічні засади формування сучасної парадигми політики регіонального розвитку. Регіональна економіка. 2014. № 2. С. 7–16.
3. Варналій З. С., Білик Р. Р. Інституційні засади та організаційні механізми політики регіонального розвитку: завдання реформ європейського зразка // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України : [зб. наук. пр.] / Ін-т регіональних досліджень НАН України ; редкол.: В. С. Кравців (відп. ред.). Львів, 2014. Вип. 3 (107)
4. Варналій З. С., Білик Р. Р. Регіональна політика в Україні: сучасний стан та шляхи активізації. С. 3–11 ; Пухир С. Т. Сучасні підходи у формуванні і реалізації державної політики регіонального розвитку. Регіональна економіка. 2014. № 3. С. 26–33.
5. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: теорія, методологія, практика : монографія. Луцьк : Настир'я, 2008. 528 с.
6. Герасимчук З. В., Ковальська Л. Л. Конкурентоспроможність регіону: теорія, методологія, практика : монографія. Луцьк : Надтир'я, 2008. 248 с

Законодавчі акти та нормативно-правові документи

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. № 254к/96–ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
3. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. № 1602/ Офіційний Вісник України. 2000 р. № 16.
4. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України

від 05.02.2015 р. № 157-VIII. URL : <http://www.rada.gov.ua>.

5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1997. № 24. Ст. 170.

6. Про стимулювання розвитку регіонів: Закон України від 08 вересня 2005 р. № 2850-IV URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

7. Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року: Розпорядження КМУ від 30 вересня 2024 р. № 922-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-skhhvalennia-stratehii-demohrafichnoho-rozvytku-u-krainy-na-period-do-2040-roku-922r-300924>

Додаткова література

1. Богдан Т. План відновлення України: сильні та слабкі сторони. URL: https://lb.ua/blog/tetiana_bohdan/526637_plan_vidnovlennya_ukraini_silni.html

2. Виклики та пріоритети управління активами територіальних громад в умовах війни: наук. аналіт. доп. / наук. ред. І. З. Сторонянська. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України», 2022. 79 с.

3. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Коротко про головне. URL: <https://www.csi.org.ua/news/derzhavna-strategiya-regionalnogo-rozvytku-na-2021-2027-roky-korotko-pro-golovne/>

4. Нагорна І. Вплив агресії росії на екологічну безпеку України // Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах спеціальних адміністративно-правових режимів та відновлення України : матеріали Міжнар. наук.наук.-практ. конф. 17 травня 2024 р. Одеса : Одеська політехніка. 2024. 657 с.с.114-117.

5. Нагорна І. Забезпечення життєдіяльності територіальних громад органами місцевого самоврядування в умовах війни // Публічне управління та адміністрування в умовах війни і в поствоєнний період в Україні : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. у трьох томах, м. Київ, ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України, 15-28 квітня 2022 р.; ред. колегія : І.О. Дегтярьова, В.С. Куйбіда, П.М. Петровський та ін., уклад. Т.О. Мельник. Т. 1. К. : ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. 213 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730934/1/pdf>

6. Нагорна І. Особливості розвитку інфраструктури територіальних громад в умовах воєнного стану // Забезпечення стійкості системи публічної влади та управління в умовах воєнного стану та відновлення України : матеріали Всеукраїнської наук.наук.- практ. конф. за міжнар. участю. 18 травня

2023 р. Одеса : Одеська політехніка. 2023. 621 с. URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/studolympconf/zabezpechennya_stiykosti_systemy_publichnoyi_vlady.pdf

7. Нагорна І. Розвиток інфраструктури територіальних громад у кризових умовах // Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид. / ГО "Асоц. дослідн. держ. упр.", ГО "Одес. ін-т соц. технол." – Одеса, 2023. – Вип. 30. – С. 88-94 URL: <http://taais.oridu.odessa.ua/issue/view/17479>

8. Нагорна І. Стійкий розвиток регіонів України у пововоєнний період/ Теоретичні та прикладні питання державотворення : електрон. наук. фах. вид. / ГО "Асоц. дослідн. держ. упр.", ГО "Одес. ін-т соц. технол." – Одеса, 2024. – Вип. 32. С. 88-94 URL: <http://taais.oridu.odessa.ua/issue/view/>

9. Нагорна І.В. Розвиток регіонів України у сучасних умовах: проблеми та шляхи вирішення / Наукові перспективи: журнал. 2025. № 2(56) 2025. С. 491-501 URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/issue/view/330/430>

10. Ткачук А., Третьак Ю. Відновлення України. Регіональний аспект. URL: <https://zn.ua/ukr/internal/vidnovlennja-ukrajini-rehionalnij-aspekt.html>

Інформаційні ресурси

1. Державне агентство відновлення та розвитку інфраструктури України. URL: <https://restoration.gov.ua/>

2.Електронна бібліотека Національного університету «Одеська політехніка». URL: <https://op.edu.ua/library>.

3.Міністерство розвитку громад та територій України. URL: <https://mindev.gov.ua/>

4.Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.

5.Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://nplu.org>.

6.Одеська національна наукова бібліотека. URL: <http://www.odnb.odessa.ua>.

7.Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>.

8.Офіційний веб-портал парламенту України. URL: <https://www.rada.gov.ua>.

9.План відновлення України URL: <https://recovery.gov.ua/>

10.Публічний геопортал Центру досліджень соціальних комунікацій. URL: <http://nbuviap.gov.ua>.